

Adli Alanda Kadın Suçluluğunun Görünürlüğü Üzerine Eleştirel Bir Bakış*

A Critical View on the Visibility of Female Criminality in the Forensic Field

Selin KOÇAK¹

¹ Arş. Gör., Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü, selinkocak@baskent.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9876-1945

Başvuru: 25.08.2020
Kabul: 04.02.2021

Atıf:
Koçak, S. (2021). Adli alanda kadın suçluluğunun görünürlüğü üzerine eleştirel bir bakış. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 32(2), 607-621. DOI: 10.33417/tsh.785063

ÖZET

Ataerkil yapı toplum içinde kadınların erkeklere göre daha geri planda kalmasına neden olmaktadır. Kadınlara atfedilen bu konum, her toplumda var olan suç olgusuna da yansımaktadır. Ataerkil yapı kadın suçluluğunun erkek suçluluğundan ayrı olarak ele alınmasını olumsuz etkilemektedir. Bu nedenle kadın suçluluğu kadınlara özgü durumlar içinde tartışılmamaktadır. Ataerkil düzen kadın suçluluğuna yönelik tartışmaların ve araştırmaların az olması, yargılama, yaptırım aşamasında kadınlara özgü değerlendirmelerin yapılamaması ve hizmetlerin kadın suçluların ihtiyaçlarına yönelik düzenlenememesi gibi birçok soruna yol açmaktadır. Feminist akımın ortaya çıkması ve feminist kriminolojinin gelişimi kadın suçluluğunun toplumsal cinsiyet, cinsel istismar, şiddet gibi konular ile birlikte ele alınmasında önemli bir paya sahip olmuştur. Bu çalışmanın amacı adli alanda kadın suçluluğunun görünürlüğünü feminizm, toplumsal cinsiyet, feminist kriminoloji kavramlarına değinerek kadın suçluluğunun özellikleri, kadın suçluluğunu açıklayan yaklaşımlar, kadın suçluluğunun görünürlüğü başlıkları altında eleştirel bir bakış açısı ile sunmaktır.

Anahtar kelimeler: Eleştirel bakış, feminizm, kadın suçluluğunun özellikleri, kadın suçluluğunun görünürlüğü

ABSTRACT

Patriarchal structure causes women to be more background compared to men in society. This position attributed to women is also reflected in the phenomenon of crime that exists in every society. Patriarchal structure in societies negatively affects the treatment of female criminality separately from male criminality. For this reason, female criminality cannot be discussed in situations specific to women. The patriarchal system causes many problems, such as the lack of discussions and research on female criminality, the inability to make assessments specific to women at the stage of trial, sanctions, and the inability to organize services for the needs of female criminals. The emergence of the feminist movement and the development of feminist criminology in the field of law have played an important role in addressing female criminality through gender, women's experiences of abuse and violence. The aim of this study is to present the visibility of female criminality in the forensic field with a critical perspective under the headings of feminism, gender, feminist criminology concepts, characteristics of female criminality, approaches explaining female criminality, visibility of female criminality.

Keywords: Critical view, feminism, characteristics of female criminality, visibility of female criminality

* Bu çalışma 7-8 Mart 2020 Uluslararası Dünya Kadın Kongresi'nde "Kadına Yönelik Ayrımcılığın Farklı Bir Boyutu: Kadın Suçluluğunun Görünürlüğü" başlığıyla sözel bildiri olarak sunulmuştur.

GİRİŞ

Kadın suçluluğu kadınların suç işleme nedenleri ve cezaevinden sonraki yaşamları da dahil olmak üzere karşılaştıkları sorunlar ve ihtiyaçlar bakımından erkek suçluluğuna göre farklılıklar göstermektedir. Dünyadaki ve Türkiye'deki suç oranlarına bakıldığında kadın suçlu sayısı geçmişten günümüze erkek suçlu sayısından daha az olmuştur. Bu durum üzerinde kadınların toplumsal yaşamdaki rolleri, daha çok ev içindeki sorumlulukları üstlenmeleri, sosyal ve ekonomik hayatta erkekler kadar geniş olanaklara sahip olamamaları gibi nedenlerin etkili olduğu söylenebilir. Savaşlar ve kadınların zamanla elde ettikleri haklar gibi etmenler kadınların ev dışındaki sosyal, ekonomik yaşamda daha fazla yer almalarına neden olmuştur. Kadın suçluların sayısı erkek suçlulardan az olsa da zaman içinde bu sayılarda artış yaşanmıştır.

Kadın suçluların deneyimleri suç işleyen erkeklerden farklı olmasına rağmen kadınlar suç alanında görmezden gelinmiştir. Kadınlar işledikleri suçların yanı sıra kadınlardan beklenen toplumsal rollerin dışına çıktıkları içinde cezalandırılmışlardır. Feminist hareketlerin kriminolojiye farklı bir bakış açısı getirmesi ile birlikte bu alandaki araştırmalar fazlaşmıştır. Feminist kriminoloji ile beraber kadınların suça yönelmelerinde ihmal, istismar, şiddet gibi olayları deneyimlemelerinin etkili olduğu ortaya çıkmıştır (Koruculu, 2019). Bu tür gelişmelere rağmen günümüzde de kadın suçluluğu ile ilgili araştırmaların az olduğu ve genellikle benzer konular üzerine çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Bu nedenle çalışmada kadın suçluluğunun adli alandaki görünürlüğü; kadın suçluluğunun genel özellikleri, kadın suçluluğunu açıklayan yaklaşımlar ve cezaevlerinin fiziksel yapısı, cezaevinde ve sonrasındaki ihtiyaçlar, ceza indirimleri ve bu alandaki araştırmaların genel özelliklerine değinilerek ele alınacaktır.

Kadın Suçluluğunun Genel Özellikleri

Suç uzun yıllardan bu yana sosyoloji, antropoloji, hukuk, psikoloji, sosyal hizmet gibi çeşitli bilim dallarının çalıştığı alanlardan biri olmuştur. Bu nedenle suça ilişkin çeşitli tanımlar bulunmaktadır. Sosyoloji literatürüne göre suç; kişisel alanının dışına çıkarak kamusal alana dahil olan, yasak olan eylemlerin yapıldığı ve bunun sonucunda yasal olan cezalandırma sürecinin uygulandığı davranışları içermektedir (Marshall, 2005). Hukuk alanına göre suç ise yasalara göre suç sayılan bir davranışı kasıtlı olarak yapmak veya ihmal etmek anlamına gelmektedir (Brodeur ve Ouellet, 2004).

Suça yönelik farklı tanımlamaların mevcut olduğu görülmektedir. Bu farklı tanımlamaların yanı sıra suç işleyen/suçta sürüklenen kişilerin cinsiyet ve yaş grupları da farklılaşmaktadır. Yetişkinler, kadınlar, erkekler, çocuklar gibi toplumda her gruptan birey yasalar karşısında suç olan bir eylemde bulunabilmektedir. Bu gruplardan birini oluşturan kadın suçluluğunda genellikle kadınların suç işleme nedenleri ataerkil yapı ve toplumsal cinsiyet rolleri kavramları üzerinden açıklanmaktadır. İçli (1993) kadınları suç işlemeye yönelten bu faktörlerin dışında cinsiyet, aile yapısı, ekonomik durum gibi etkenlerin de suç işleme üzerinde etkili olduğunu; ancak kadın suçluların sayısının erkeklere göre her zaman az olduğunu belirtmiştir. Kadın suçlu sayısının az olması hem Türkiye'de hem dünyada

karşımıza çıkan bir durum olarak görülmektedir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerinde de kadın ve erkek suçlulara yönelik sayılara yer verilmiştir (TÜİK, 2019);

Çizelge 1: Türkiye’de Yıllara Göre Kadın-Erkek Hükümlü ve Tutuklu Toplam Sayıları

Cinsiyet/Yıl	2014	2015	2016	2017	2018
Erkek	152 902	170 754	192 354	222 444	254 426
Kadın	5 788	6 508	6 508	9 896	10 416

Coyle (2002, s. 131)’ye göre dünya genelinde kadın suçlu oranları %2 ile %8 arasında değişmektedir. Avrupa Konseyi’nin 2019 yılında yayınladığı ceza istatistiklerine göre de cezaevinde bulunan kadınların oranı %5 olarak açıklanmıştır (Euronews, 2020). 2017 yılını verileri kapsamında hazırlanan “Dünyada Hapis Cezası Alan Kadınların Listesi” adlı raporda ülke ve kıta olarak kadın suçluların oranlarına yer verilmiştir. Bu rapora göre dünya genelinde 714 binden fazla kadın tutuklu veya hapis cezası almıştır. Amerika’da 211 bin, Çin’de 107 bin, Rusya, Brezilya ve Tayland’da ise 40 binin üzerinde kadın tutuklu veya hükümlü bulunmaktadır. Raporda bu verilere ek olarak Brezilya, Filipinler ve Türkiye’deki kadın suçlu sayısının son iki yıldır hızlı bir şekilde arttığı belirtilmektedir (Walmsley, 2017). Çizelge 1’de görüldüğü üzere Türkiye’de kadın suçluların sayısı erkek suçluların sayısından az olmakla birlikte bu sayının yıllar içinde arttığı görülmektedir. Türkiye’deki cinsiyete göre suç oranları ve dünyadaki kadın suçluluğu oranları değerlendirildiğinde kadın ve erkek suç işleme oranları arasında büyük farkların olduğu dikkat çekmektedir. Sayısal veriler arasındaki bu farklılığa ek olarak suç işleyen kadınlarla yapılan araştırmalara bakıldığı zaman kadın suçluluğunun kendi içinde değerlendirilmesi gereken özel bir alan olduğu ortaya çıkmaktadır. Adam öldürme, adam öldürmeye teşebbüs suçları kadınların en çok ve erkeklere karşı işlediği suçlar arasında yer almaktadır. Kadınları bu suçları işlemeye ise taciz, tecavüz, şiddete maruz kalma, erken yaşta evlilik gibi ataerkil sistemin yarattığı sorunların sebep olduğu görülmektedir (Akgün, 2019; İçli ve Öğün, 1988). Yapılan bazı çalışmalarda kadınların erkeklere göre daha çok aile üyeleri gibi kendilerine yakın olan kişileri öldürdükleri belirlenmiştir. (Weizmann vd., 2003). Kellermann ve Mercy (1992) tarafından yürütülen bir araştırmada da yakın tanıdıkları öldürme oranının kadınlarda %60 iken erkeklerde bu oranın %20 olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Cezaevindeki 60 kadınla yapılan bir başka araştırmaya göre de kadınların %12’sinin birini öldürdüğü ve uyuşturucu madde ticareti yaptığı, %15’inin hırsızlık ve sahtecilik suçundan ceza aldıkları belirlenmiştir (Dehart, 2018).

Kadın Suçluluğunu Açıklayan Yaklaşımlar

Suç tek bir yönden değil sosyal, ekonomik, psikolojik boyutlarla birlikte ele alınması gereken bir olgudur. Bu bağlamda kadın suçluluğunu biyolojik, sosyolojik, psikolojik açıdan açıklamaya çalışan birçok yaklaşım bulunmaktadır. Bazı yaklaşımlar kadın suçluluğunu kadınların hormonal özellikleri ile açıklarken; bazıları ise kadının toplumdaki yeri gibi daha çok sosyal etmenler ile açıklamaktadır. Bu çalışmada kadın suçluluğunu açıklayan yaklaşımlardan bazılarını kısaca yer verilmiştir.

Kadın suçluluğunu biyolojik özellikler açısından ele alan yaklaşımlar kadınların erkeklere göre daha duygusal ve fiziksel olarak daha zayıf olduğu görüşünü savunmaktadırlar. Temelde kadınların zayıf ve güçsüz olduğu anlayışından yola çıkanlar kadınların bu nedenle erkeklere göre daha az suç işlediklerini belirtmektedir. Buna ek olarak testosteron hormonunun erkeklerde saldırgan davranışlarına neden olduğu dair görüşler de bulunmaktadır (Chambliss ve Hass, 2012, s. 66).

Kadın suçluluğu alanında çalışma yapan ilk isimler ise Cesare Lombroso ve William Ferrero'dur. İki ismin yaptığı "The Female Offenders" adlı eserlerinde fahişelik yapan kadınların görme yetisi sorunu, geniş burun, dar alın gibi birtakım fiziksel özellikler ile açıklamaya çalışmışlardır (Flowers, 1987). Lombroso ve Ferrero suç davranışını biyolojik özellikler üzerinden açıklamalarına rağmen, kadın suçluluğunu kadın biyolojisi ile ele almışlardır. Kadınların erkeklerden daha güçsüz olduklarını ve bu nedenle erkeklere göre daha az suç işlediklerini belirtmişlerdir. Buna ek olarak kadınların çoğunlukla fahişelik gibi cinsel suçlar işlediklerini ancak bunun suç oranlarına dahil edilmediğini ifade etmişlerdir (Heidensohn, 1995, s. 112). Kadın suçluluğunu biyolojik olarak açıklayan bir diğer isim de William Isaac Thomas'tır. Thomas, suçun kadın ve erkeklerin biyolojik özellikleri ile ilgili değil sosyal faktörler ile ilişkili olduğunu savunmuştur. Buna rağmen "Cinsiyet ve Toplum (Sex and Society)" adlı eserinde kadın ve erkeği "anabolik" ve "katabolik" olarak sınıflandırmıştır. Bu sınıflandırmaya göre kadınlar daha sakin, sabırlı bir yapıya sahipken, erkekler daha dışa dönük, yıkıcı bir yapıya sahiptir (Flowers, 1987, s. 95). "Uyumsuz Kızlar" (Unjusted Girl) adlı eserinde ise sosyal faktörlerin de kadınların suç işlemeleri üzerinde etkili olduğu görüşünü savunmuştur. Bu görüşe göre kadınlardaki güvenlik, kabul edilme ihtiyaçları ve yeni deneyimler fahişelik, hırsızlık gibi suçlar ile ortaya çıkabilmektedir. Thomas bunun dışında kadınların toplumdaki rolleri ile bağlantılı olarak daha fazla ayrımcılığa maruz kalmaları ve toplumdan yabancılaşmaları arasında bir ilişki kurmaktadır (Thomas, 1923; akt. Ağaoğlu Canay, 2015). Otto Pollak'a göre ise kolluk kuvvetlerinin kadınlara karşı daha hoşgörülü, koruyucu olmaları ve kadınların suçlarını iyi bir şekilde gizleyebilmeleri kadın suçluluğunun erkek suçlulara göre sayıca daha az olmasına neden olmaktadır. Pollak buna ek olarak kadınların psikolojik ve fizyolojik yapısındaki farklılıklardan dolayı suç işlediklerini ileri sürmüştür (Manheim, 1965; akt. İçli, 2013, s. 22).

Kadın suçluluğu biyolojik faktörler dışında psikolojik faktörler ile de açıklanmaktadır. Psikolojik faktörlerde genel olarak kadınların ruhsal durumları, menopoz gibi hormonal değişimlerin etkileri, cinsel istismar ve tacize maruz kalma gibi durumların kadın suçluluğuna etki ettiği görüşü hakim olmuştur (Koruculu, 2019, s. 53-57). Kadınların sosyal çevrelerinde yaşadıkları psikolojik baskı, şiddet, istismar, ekonomik yoksulluk gibi sorunların etkisiyle kadınların öfke, kızgınlık, nefret gibi duygular içinde olabilmektedir (Capsi vd., 1994). Çocukluk döneminde kadınların maruz kaldığı istismar durumları utanç ve öfkeye neden olabilmektedir. Cezaevinde kadınların kendilerine zarar veren davranışlarda bulunmaları ve intihara teşebbüs etmelerinin temelinde geçmişte yaşanan bu tip olayların etkili olduğu görülmüştür (Milligan ve Andrews, 2005, s. 13-14). Kadınların erkeklerden farklı olarak yaşadıkları hamilelik, menopoz, lohusalık gibi dönemlerin kadınların psikolojik durumlarına etki ederek suç işlemelerine neden olduğu belirtilmektedir (Erem, 1977, s. 249-250).

Kadın suçluluğunun psikolojik faktörler ile açıklanmasında biyolojik faktörleri temel alan anlatımlara göre kadınların sosyal çevrelerinde maruz kaldığı olumsuz yaşam olaylarının dikkate alındığı görülmektedir.

Feminist odaklı teoriler ise kadın suçluluğunu toplumdaki sosyal ve ekonomik değişimler, ataerkil sistemin kadın yaşamı üzerindeki etkisi gibi faktörlerle bağlantılı olarak açıklamışlardır. Bu bakış açısıyla birlikte kadın suçluluğunda toplumsal cinsiyet rolleri konusu tartışılmaya başlanmıştır. Saruç (2013, s. 26)'a göre kadın suçluluğunun nedenlerini toplumsal cinsiyeti temel alan çalışmalar ile açıklamak bu alandaki eksikliği kapatmada önemli bir rol üstlenmiştir. Özgürleşme, güç kontrol, centilmenlik teorisi ve ekonomik teoriler feminist bakış açısının hâkim olduğu teorilerin başında gelmektedir. Özgürleşme teorisine göre kadınların erkekler gibi toplumsal yaşamın içinde daha fazla yer almaya başlamaları ile birlikte suç işleme oranlarında da artış yaşanmıştır. Adler (1975)'in "Sisters in Crime/Suçlu Kız Kardeşler" ve Simon (1975)'un "Women and Crime /Kadınlar ve Suç" kitapları o dönemde kadınların toplumsal ve ekonomik hayata karışmalarının kadın suçluluğunun artmasının nedeni olarak açıklamışlardır. İkinci Dünya Savaşı kadınların toplumsal yaşamın birçok alanında yer almaya başlamasına iyi bir örnek olarak görülmektedir. Savaş döneminde erkeklerin cephede olmaları nedeniyle özellikle iş hayatında erkeklerin yaptığı çoğu iş, kadınlar tarafından yerine getirilmeye başlanmıştır. Bu durum kadınların yasadışı işler ile tanışmasına yol açmıştır ve kadın suçluluğunu etkileyen faktörlerden biri olmuştur (Dolu, 2012, s. 455).

Güç kontrol teorisi ise kadın suçluluğunun erkeklere göre daha az olmasının nedenini toplumdaki ataerkil düzen ile açıklamaktadır. Kadınlarda uyuşturucu kullanımı, şiddet gibi davranışlara erkeklere göre daha az rastlanılmaktadır. Ailelerin çocuklarının yetiştirme biçimlerinin, sosyal yapının bu durum üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir (Hadjar vd., 2007, s. 34). Güç kontrol teorisi ebeveynlerin iş yaşamındaki güçlerini, statülerini bir kontrol aracı olarak aile yaşamlarında çocuklarına da yansıttıklarına dayanmaktadır (Siegel, 2002, s. 195). Bu güç ve kontrol hem erkeğin ailede daha otoriter olması hem de kız çocuklarının erkek çocuklara göre daha fazla baskıya maruz kalması anlamına gelmektedir. Bu nedenle erkekler kadınlara göre daha fazla suç işlemektedirler.

Ekonomik teoriler ise ekonomi alanında da ataerkil yapının hâkim olmasının kadınları diğer yaşam alanlarında olduğu gibi ekonomik yaşamda da geri bıraktığı görüşüne dayanmaktadır. Bunun sonucunda oluşan kadın yoksulluğu ve kadın işsizliği kadın suçluluğunun da nedenleri arasında yer almaktadır (Koruculu, 2019; Reckdenwald ve Parker, 2008, s. 208).

Centilmenlik teorisi ise kadın suçluluğunu açıklarken adli alanda erkek bakış açısının hâkim olması, bazı suçların görünür olmaması veya kayıt altına alınmama nedenleri üzerinde durmaktadır. Demirbaş (2014, s. 97)'a göre kadınların işledikleri suçlar erkeklerin işlediği suçlar ile karşılaştırıldığı zaman ilgili mercilere daha az bildirilmektedir. Suçlar bildirilse bile kadınlar daha az ceza almakta veya hiç ceza almamaktadır. Kadınların bazı suçlar karşısında ceza almamaları ise suç alanında erkeklerin kadınlara karşı koruyucu davranmaları ve kadınların işledikleri suçların suç olarak

sayılmaması ile açıklanmaktadır. Manheim'a göre kadınların toplumsal yaşama katılımlarının artması aynı zamanda kadın suçluluğunda da bir artışa neden olmuştur. Buna rağmen kadın suçluluğu ile ilgili hukuksal boyutların yine erkekler tarafından oluşturulmuş olması kadınların suç sayılabilecek eylemlerinin yok sayılmasına neden olmuştur (Manheim, 1965; akt. Ağaoğlu Canay, 2004, s. 66).

Kadın suçluluğunu açıklayan yaklaşımlar arasında farklılıklar olduğu ve suç alanında kadına bakışın zamanla gelişme gösterdiği görülmektedir. Başlangıçta fiziksel özellikler, hormonlar gibi faktörler üzerine yoğunlaşan teorilerde zamanla kadınların çevresindeki kişilerle ilişkileri, dünyada meydana gelen değişimlerin etkileri gibi daha geniş ve sosyal çevreyi, kültürü, toplumdaki kadın algısını dikkate alan yaklaşımlara doğru yol alınmıştır. Kadınların suç işlemelerinde etkili olan nedenlerin doğru bakış açısıyla yorumlanabilmesi aynı zamanda suç alanında kadınların ihtiyaçlarının belirlenmesi ve en az erkek suçluluğu kadar gündemde olabilmesi açısından önem taşımaktadır.

Kadın Suçluluğunun Görünürlüğü

Kadın suçluluğunun görünürlüğü kavramı bu alanda yapılan araştırmaların azlığını, özellikle taciz-tecavüz davalarında iyi hal indirimlerinin erkeklere uygulandığı kadar kadınlara uygulanmamasını, cezaevi yapısının erkeklere göre düzenlenmesini ve araştırma azlığı sonucunda kadınların cezaevindeki ihtiyaçları üzerinde yeteri kadar durulmamasını kapsamaktadır. Kadınların suç kabul edilen bir eylemde bulunmaları ve sonraki adli süreçler erkek suçluluğundan ayrı bir değerlendirme yapmayı gerekli kılmaktadır. Kadın suçluluğunu erkek suçluluğuna göre daha az üzerinde durulan ve gündeme getirilen bir alan olarak sayabiliriz. Bu varsayımın temelini ise aslında toplumsal cinsiyet rolleri algısı ve ataerkil toplum yapıları oluşturmaktadır. Mathieu (2015, s. 76) temelde üreme özelliği ile ilgili olan biyolojik cinsiyete toplum tarafından farklı işlevler, görevler yüklendiğine değinmektedir. Bunun sonucunda da biyolojik cinsiyet ve toplumsal cinsiyet olarak iki farklı kavram ortaya çıkmaktadır. Kadının sosyal, ekonomik hayatta ikinci planda kalmasına neden olan ataerkil düşünce yapısı suç alanında da kadınların görünürlüğünü olumsuz yönde etkilemektedir.

Kadın suçluluğunun neden erkek suçluluğu kadar gündem oluşturmadığını irdelerken bakılması gereken önemli bir mekanizma da hukuk alanıdır. Koruculu (2019, s. 37)'na göre hukuk kurallarının diğer toplumsal kurallardan ayrılan en önemli özelliği suç kabul edilen davranışların sonucunda bir yaptırımın bulunmasıdır. Toplumun hukuk kurallarına uyması ise bu kuralların o toplumdaki değer yargılarına ne kadar uyum gösterdiği ile ilgilidir. Değer yargıları, hukuk alanında erkek egemenliği ve kadın suçluluğunun daha az görünür olması arasındaki ilişki de bu noktada ortaya çıkmaktadır. Hukukta erkeklerin çoğunlukta olması kuralların toplumsal kabulü ve ataerkil bakış açısı ile birleştiğinde ataerkilliğin hukuk kurallarını etkilediği anlamını çıkarabiliriz. Berktaş (2018, s. 22)'in belirttiği gibi kadınların toplum içindeki konumlarının tarihsel süreçte de erkeklere göre zaman zaman yok sayıldığını söylemek mümkündür. Çocuklar ve akli dengesi yerinde olmayanlara ek olarak kadınlar da kısıtlı olarak görülmelerine rağmen bu durumun hep bu şekilde sürdüğünü söylemek yanlış olacaktır. Kadınların hemen hemen her alanda toplumda maruz kaldığı ikincil, edilgen

algılanış feminizm ve kadın hareketlerinin oluşumunda etkili olmuştur. Feminizm genel anlamıyla toplumsal cinsiyete dayalı sosyal değişim, varsayımlar ve inançları kapsayan toplumsal bir hareketi ifade etmektedir. Feminizm ilk başlarda daha çok kadınları odağına alıyor gibi görülmesine rağmen zamanla insan ilişkilerini, kültürünü toplumsal cinsiyet bakış açısıyla yorumlayarak çalışmalarını genişletmiştir (Simpson, 1989; Stacey ve Thorne, 1985). Fougeyrollas Schwebel (2015) feminist hareketlerde 19. yüzyılın ikinci yarısı ve 20. yüzyılın başlarının bu alandaki iki önemli dalga olduğunu belirtmektedir. Feminizmde ana düşünce kadınların toplumsal cinsiyet rolleri ve ataerkillik nedeniyle yaşadığı sorunlara karşı ortak bir düşünce, tutum ve davranış geliştirmektir. Feminizmin siyasal, sosyal ve hukuk gibi birçok alanda etkisini göstermesi kadın suçluluğunun görünürlüğü açısından olumlu gelişmelere yol açmıştır.

Feminist hareketler ile kadınlar siyasi yaşamda daha çok hak elde etmeye başlamış ve kadınlara yönelik araştırmalarda da artış yaşanmıştır (İçli, 2013, s. 20). Bu gelişmelerle birlikte hukuk alanında da feminizm etkileri görülmeye başlanmıştır. Feminist hareketlerde ikinci dalga olarak adlandırılan 1960'lı yıllardan itibaren kadınların sivil haklar üzerine verdiği mücadele hukuk alanında da cinsiyet ayrımcılığının ortadan kaldırılması çalışmalarında etkili olmuştur. O dönemki Ulusal Kadın ve Hukuk Kongresi'nde bir araya gelen hukukçular cinsel taciz, tecavüz, zarar gören kadınlar, kendini korumaya çalışan kadınlar gibi konular hakkında çalışmaya başlamışlardır (Bowman ve Schneider, 1998: 250). Feminist kriminoloji de bu noktada oluşmaya başlamıştır.

Feminist kriminoloji kadın suçluluğuna yönelik araştırmaların yapılması, kadın suçluluğunun nedenleri üzerinde durulmasında önemli bir rol oynamaktadır. Cook (2016) uzun bir süre kriminoloji çalışmalarının erkek suçlular üzerinden yapılandırıldığına dikkat çekmektedir. Suç işlemeyi önleme, cezalandırma teknikleri erkeklere göre genellenmiştir. Suç alanında birçok araştırmada erkekler çalışma öznese olarak kabul edilmiştir. Cinsiyet ile ilgili konular kriminolojide zaman zaman kendine yer bulsa da feminist kriminoloji ile birlikte kendi başına araştırma konusu olarak ele alınmaya başlanmıştır. Britton (2000) ise istatistiksel olarak erkekler kadınlara göre daha fazla suç işlediği için suç alanında erkeklerle daha fazla çalışıldığını belirtmiştir. Kriminolojide hem erkeklerle ilgili çalışmaların hem de hukuk-kriminoloji bilgi üretiminde erkeklerin görüşlerinin egemen olması feminist kriminolojiye duyulan ihtiyacı ortaya çıkarmaktadır (Gelsthorpe, 2003, s. 8). Feminist kriminoloji suç işleme ve mağduriyetin toplumsal cinsiyet temelli açıklanmasına yardımcı olmaktadır. Buna ek olarak daha eşitlikçi sosyal ilişkilerin ve sosyal yapıların kurulmasında da rol oynamaktadır (Renzetti, 2013, s. 13). Diğer sosyal bilimlerde olduğu gibi kriminoloji ve adalet mekanizmasına yönelik en büyük eleştirilerden biri suç ve adalet sürecinin erkeklerin deneyimleri ile şekillendiğine yönelik olmuştur. Bunun sonucunda ise kadınlar genel bir değerlendirmeye, sınıflandırmaya tabi tutulmuşlardır ve suç işleme-mağduriyet arasındaki ilişki göz ardı edilmiştir (Hughes, 2005; Simpson, 1989). Bu bilgiyi destekler nitelikte feminist kriminologlar kadınların cinsel istismar nedeniyle kendilerini korumak ve hayatta kalmak amacıyla suça yöneldiklerine dikkat çekmişlerdir (Chesney-Lind ve Morash, 2013, s. 289). Chesney Lind (1989)'e göre de aile içinde veya toplumda cinsel

istismara, şiddete maruz kalan genç kızlar, kadınlar meşru müdafaa nedeniyle suç işlemektedir. Buna rağmen kadınlar adalet sistemi içinde de ayrımcılığa uğramakta ve suçlanmaktadır. Daly (1992) kadınların suça yönelme nedenleri üzerinde yaptığı çalışmasında farklı kategorilere yer vermiştir. Zarar gören zarar veren kadın ve dayak yiyen kadın sendromları (örselenmiş kadın sendromu) kadınların şiddet ve istismara uğramaları ile kadın suçluluğu arasındaki ilişkiye açıklık getirmektedir. İki sendrom da çocuk yaşlarda ve ileriki dönemlerde ihmal, istismara uğrayan veya eşinden şiddet gören kadınların kendilerine bu davranışlarda bulunan kişileri öldürmelerini, yaralamalarını ifade etmektedir. Geçmişten günümüze kadın suçlular ile yapılan araştırmalar zarar gören-zarar veren ve örselenmiş kadın sendromlarının kadınların suç işlemelerinde etkili olduğunu göstermektedir. Gilfus (1992) nitel araştırma yöntemini kullanarak 20 suç işleyen kadın ile yaptığı çalışmada 13 kadının aile içinde cinsel istismara uğradığı ve eğitim hayatı dahil olmak üzere birçok alanda ihmal edildikleri sonucuna ulaşmıştır. Benzer şekilde Akgün ve Gökçearslan Çifci (2014)'nin adam öldüren kadınlarla yapılan çalışmasında kadınların eşlerinden şiddet gördüğü ve kendilerini korumak için son çare olarak eşlerini öldükleri görülmektedir.

Feminizm ile birlikte hukuk ve kriminoloji alanında da cinsiyet, toplumsal cinsiyet ve kadın suçluluğu üzerine çalışmalarda artış yaşanmıştır. Kuşkusuz bu gelişmeler kadınların suç alanında uğradığı ayrımcılığın azaltılmasında önemli bir adım olmuş ve olmaya da devam etmektedir. Kadın suçluluğu alanındaki gelişmeler ve yapılan çalışmalara rağmen günümüzde kadınlar hala suçun birçok alt boyutunda erkekler kadar görünür olamamaktadır. Kadınların seslerinin gerektiği kadar duyulamadığı ve ayrımcılığa uğradıkları alanların başında hayatta kalabilmek amacıyla suç işleyen kadınlara gerektiği gibi uygulanamayan iyi hal indirimleri, taciz-tecavüz davalarında kadınların toplumsal olarak suçlanması gelmektedir. Bu konuda Türkiye'de kamuoyuna yansıyan pek çok örnek bulunmaktadır, ancak bu çalışmada birkaçı üzerinde durulmuştur. Örneğin; 2019 yılında eşi tarafından şiddete maruz kalan bir kadın eşini bıçaklayarak öldürmüş ve "Ben sadece kendimi korumaya çalıştım. Aksi halde beni öldürecekti." ifadelerini kullanmıştır. İlk başta 18-24 yıl hapsi istenen kadın, son duruşmada 15 yıl hapis cezasına çarptırılmıştır (Milliyet Gazetesi, 2020). Yine başka bir vakada evliliği süresince eşinden şiddet gördüğünü, kıskançlık ve iftiralara maruz kaldığını ifade eden kadının eşini öldürmesi nedeniyle hapis cezası 15 yıl olarak belirlenmiştir (Milliyet Gazetesi, 2020). Kadınların uzun süredir maruz kaldıkları fiziksel, duygusal şiddet, cinsel istismar sonucunda kendilerini ve çocuklarını korumak amacıyla birlikte oldukları kişiyi öldürdüğü görülmektedir. Kadınların işlediği suçlar (özellikle de kendilerini korumak amacıyla) gazete haberlerinde yer bulurken atılan manşetler de kadın suçluluğunun görünümü hakkında bazı bilgiler içermektedir. Bu konu üzerine yapılan araştırmalarda kadınların haberlerde suç işlemelerine neden olan deneyimlerden daha çok toplumsal kabullere odaklanıldığına değinilmektedir. Kadın suçluluğu "Kocasını Öldüren Kadın" gibi ifadelere veya annelik üzerinden söylemlere yer verilerek aktarılmaya çalışılmaktadır. Suç işleyen kadınların anne olma özelliklerine yer verilmesi ile kadınların toplumsal cinsiyet rollerine uygun davranmadıkları vurgulanmaktadır (Deckert, 2019; Kural, 2019). Bu durumda

kadınların işledikleri suçtan dolayı ceza almadan önce de toplum tarafından farklı şekilde yargılandıkları söylenebilir.

İşlenen suç nedeniyle ceza alan kadınlar için cezaevi süreci başlamaktadır. Kadın suçluluğunun görünürlüğü özelinde cezaevi yapıları da kadın ihtiyaç ve özelliklerinin dikkate alınmadığı bir diğer sorun alanını oluşturmaktadır. Gürtuna (2009) cezaevlerinin erkeklere göre düzenlenmesinin nedenini kadın suçluların sayıca erkek suçlulardan az olması ile açıklamaktadır. Bunu sonucunda ise kadın cezaevi sayıları yetersiz kalmakta ve kadınlar buldukları şehirden başka şehirlere gönderilebilmektedir. Kadınlar bu süreçte ailelerinden, çocuklarından, sosyal destek ağlarından uzak kalmakta ve ekonomik, psikolojik ve sosyal olarak yok sayılabilmektedirler. Giddens (2008) kadınların toplumdaki kadın algısının dışına çıktıkları zaman daha ağır bir şekilde cezalandırıldıklarını belirtmektedir. Kadınların toplumsal cinsiyet baskısı ile çalışmaları, davranışları kısıtlanmaktadır. Bu nedenle erkeklerin iş ve sosyal yaşamda daha fazla yer almalarının doğal bir sonucu olarak kadınlara göre daha fazla suç işleyebilmektedirler. Toplumdaki kadına yönelik bu bakış açısı nedeniyle hukuksal cezanın yanı sıra sosyal ilişkiler bağlamında da kadınlar cezalandırılabilir. Türkiye Barolar Birliği (2017, s. 55-58) hazırladıkları Cezaevleri Raporu'nda kadına yönelik şiddet ve kadın suçluluğu arasındaki bağlantının göz önünde bulundurulması gerektiğine vurgu yaparak kadın cezaevleri ile ilgili şu sorunlara değinmişlerdir:

- Kadın cezaevlerinin fiziki yapısı kadın ve çocukların ihtiyaçları doğrultusunda yapılandırılmamıştır.
- Ceza infaz yasalarında cinsiyet ayrımının yapılmaması kadınların hem anne hem kadın olarak farklı yaşam alanlarına ihtiyaçları olabileceğinin dikkate alınmamasına neden olmaktadır.
- Kadınların tutukluluk ve gözaltı sürecinde ebeveyn olan kadınlar için çocukların iyilik halleri de dikkate alınmalıdır.
- Cezaevindeki personeller hükümlü/tutuklu kadınların ihtiyaçları konusunda bilgilendirilmelidir.
- Kadın cezaevleri sayıca yetersizdir.
- Annesi ile beraber cezaevinde kalan çocukların durumu ayrı bir sorun alanı olarak değerlendirilmelidir.

Birleşmişler Milletler (BM) tarafından hazırlanan kitapçıkta da kadınların hapsedilme öncesi ve tahliye sonrasını da kapsayan süreçlerdeki uygulamalar için önerilere yer verilmiştir. Suç işleyen kadınların özel ihtiyaçları özetle şunlardır (BM, 2008, s. 7-23):

- Yoksulluk ve düşük eğitim seviyeleri kadınların avukat tutma, evrakları okuyup anlama gibi konularda sorunlar yaşayabilmelerine yol açmaktadır. Kalabalık, cinsiyete dayalı özel ihtiyaçlara cevap veremeyen cezaevleri şiddete, ihmale, istismara (özellikle cinsel) maruz kalmış kadınlar için risk faktörleri olarak görülmektedir. Aileler, cezaevlerinin uzak olması nedeniyle ulaşımda hem mesafe hem de ekonomik zorluk yaşamaktadırlar.

- Bir diğer önemli konuda çocuğu olan kadınların yaşadıkları problemlerdir. Kadınlar cezaevine girdikten sonra çocukların bakımını üstlenecek kişiler bulunamamakta, çoğu zaman çocuklar kurumlara verilmekte, kadınların çocukları cezaevinde doğmaktadır. Kadınlar cezaevinden çıktıktan sonra aileleri tarafından reddedilme, toplumda damgalanma, ev-iş bulmada, kurum bakımına verilen çocukları geri almada zorluk yaşayabilmektedirler.

Kadın cezaevlerinde belirlenen bu ihtiyaç ve sorunlar, suç alanında kadın ve erkeklerin hem suça yönelme nedenleri hem de süreç içinde fiziksel ve psikososyal ihtiyaçlarda farklılıkların değerlendirmeye alınması gerektiğini göstermektedir. Daly ve Chesney Lind (1988) tarafından değinilen suç teorilerindeki genelleme problemi cezaevlerinde yaşanan bu sorunları açıklamaya yardımcı olmaktadır. Kriminolojide genelleme problemi, suçun nedenleri üzerine geliştirilen yaklaşımların erkek suçluluğu odaklı olması ve teorilerin kadınların deneyimlerini dikkate almaksızın kadın suçluluğunu tanımlamada kullanılmasını ifade etmektedir.

Kadınların cezaevindeki ihtiyaçlarının yeteri kadar belirlenememesine, yargılama ve yaptırım aşamalarında kadınları suça götüren koşulların dikkate alınmamasına yol açan faktörlerden biri de bu konudaki araştırmaların azlığıdır. Parker ve Reckdenwald (2008)'e göre kadınlar tüm suç türleri içinde %22, hırsızlık suçları içinde ise %29 gibi bir orana sahip olmalarına ve kadın suçluluğu oranlarında artış yaşanmasına rağmen bu alandaki çalışmalar sınırlı kalmaktadır. Cezaevinde bulunan kadınlar ve suç ile ilgili literatüre bakıldığı zaman çoğunlukla benzer konulara yer verildiğine, ancak farklı araştırmaların da olduğu görülmektedir. Bazı çalışmalar madde kullanımı, travma, sosyal destek, depresyon gibi başlıklar üzerine odaklanmaktadır (Dixon, 2002; Kroner, 2011). Kadınların suç işlemlerinde cinsiyete, yakın arkadaşlıklara dikkat çeken araştırmalar da bulunmaktadır. Özellikle erkeklerin kadınların suça yönelmesi üzerindeki etkilerini inceleyen çalışmalar mevcuttur (Becker ve McCorkel, 2011; Jackson, 2012). Kadınların cezaevindeki yaşamlarını anlattıkları çalışmalar ve cezaevindeki hizmetlere erişimi araştıran çalışmalar da yapılmaktadır (Yasunaga, 2005).

Bu gibi araştırmalar kadın suçluluğu ve erkek suçluluğu arasındaki suça yönelme ve cezaevindeki ihtiyaçların ayrı değerlendirilme gerekliliğine ek olarak kadın suçluların da farklı ihtiyaçları olabileceğini gündeme getirmektedir. Ulusal literatürde de kadın suçluluğu ile ilgili araştırmalar mevcuttur. Bu araştırmalarda bazılarında kadın suçluluğu ile ilgili suç teorileri, cezaevlerinin yapısı gibi daha genelci bir bakış açısının bulunduğu görülmektedir (Akpınar, 2018; Çelik, 2008; Özcan, 1996). Uluslararası literatürle benzer bir şekilde saldırganlık, travma, çocukluk, aile yaşantıları gibi konular üzerine çalışmalar da bulunmaktadır (Çelik, 2019; Ersen, 2010; Tiftik, 2012). Kadın suçluluğuna yönelik araştırmaların daha az olmasına ek olarak çoğunlukla kadınları suça yönelten nedenler, aile ilişkileri, psikolojik rahatsızlıklar gibi konulara değinildiği görülmektedir.

SONUÇ

Bu çalışmada kadın suçluluğunun Türkiye'deki ve dünyadaki genel durumuna, kadın suçluluğunu açıklayan bazı yaklaşımlara, yargılama ve cezaevi sürecinde kadınlara özgü değerlendirilmenin

yapılmadığına yer verilmiştir. Kadın suçluluğu erkeklerin suç işlemelerine etki eden faktörler ve hapsedilme deneyimleri bakımından ayrı değerlendirilmesi gereken bir konu olarak ele alınmalıdır. Kadınların dünyada ve Türkiye'deki konumları dikkate alındığında suç alanında da erkek suçluluğundan ayrı bir konu olarak görülmeleri zamana yayılmış bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu süreçte şüphesiz feminist hareketlerin önemli bir etkisi olduğu yadsınamaz. Feminist kriminoloji ile beraber suç işleyen kadınlara yönelik araştırmaların sayısında da bir artış yaşanmıştır. Kriminolojide kadın suçluluğu üzerine yapılan çalışmalarda toplumsal cinsiyet rolleri ve ataerkil düşünce yapısı ile bağlantılı olarak kadınların daha çok ihmal, istismar, şiddet, tecavüz gibi durumlara maruz kalmaları nedeniyle suç işledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Suç işleyen kadınların oranı erkeklere göre daha az olmasına rağmen, kadınların suç işleme nedenleri suçta feminist bakışın ve uygulamaların önemine işaret etmektedir. Buna rağmen erkeklerin suç verilerindeki sayısal üstünlüğünün kadın suçluluğunun görünürlüğünü dünden bugüne olumsuz etkilediğini ifade etmek yanlış olmayacaktır. Bu durum ceza süreleri, ceza indirimleri ile başlamakta ve cezaevinin fiziksel yapısı dahil olmak üzere kadınların cezaevindeki ihtiyaçları ve araştırmaların az olması ile devam etmektedir. Özellikle kadın cinayetlerinde erkekler için suçu hafifletici sebepler aranırken, kadınların hayatta kalmak için işlediği suçların medyada temsilinde dahi cinsiyet ayrımcılığı yapıldığı görülmektedir. Kadın suçluluğuna dair yapılan araştırmalar az olmakla birlikte çoğunlukla genel özelliklerin belirlendiği görülmektedir.

Kadın suçluluğunu açıklamada yararlanılan yaklaşımlar dahil olmak üzere zamanla kadın suçluluğu daha iyi araştırılmaya ve anlaşılmaya başlanmıştır, ancak bu alandaki araştırmalar detaylandırılarak kadın suçluluğunun daha görünür hale gelmesi gerekmektedir. Bu nedenle günümüzde kadın suçluluğunun nedenlerinin yanı sıra kadınların cezaevi sürecinde yaşadıkları sorunların, ihtiyaçlarının ifade edilmesini sağlayacak araştırmalar yaygınlaştırılmalıdır. Bunlara ek olarak toplumun ve adli sistemdeki personellerin, farklı meslek gruplarının kadın ve erkek suçluluğuna bakış açılarındaki farkları belirlemeye yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

ÇATIŞMA BEYANI

Herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

- Adler, F. (1975). *Sisters in Crime: The Rise of the New Female Criminal*. New York: McGraw-Hill.
- Ağaoğlu Canay, H. D. (2004). *Kadın suçluluğu*. Ankara: Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı.
- Ağaoğlu Canay, H. D. (2015). *Kadın Suçluluğu*. İstanbul: Legal Yayıncılık.
- Akgün, R. (2019). *Adam Öldüren Kadınlar*. Ankara: Nika Yayınevi.
- Akgün, R. ve Gökçearsan Çifci, E. (2014). Kadınlar neden adam öldürür: Suça götüren dokuz sebep. *Adli Bilimler Dergisi*, 13 (2), 13-21.

- Akpınar, İ. (2018). *Suç olgusu, suç teorileri ve kadın suçluluğu: Kayseri örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi Sosyoloji Anabilim Dalı .
- Becker, S., & McCorkel, J. A. (2011). The gender of criminal opportunity: The impact of male co-offenders on women's crime. *Feminist Criminology*, 6 (2), 79 –110.
- Berktaş, F. (2018). *Tarihin Cinsiyeti*. İstanbul: Metis.
- Türkiye Barolar Birliği. (2017). *Cezaevleri Raporu (2015-2016)*. Ankara: Türkiye Barolar Birliği Yayınları.
- BM. (2008). *Cezaevi Müdürleri ve Politika Yapıcılar için Kadınlar ve Hapsedilme Üzerine El Kitabı*. (B. Aloğlu, Çev.) New York.
- Bowman, C. G., & Schneider, E. M. (1998). Feminist Legal Theory, Feminist Law making, and the Legal Profession . *Fordham Law Review*, 67 (2), 249-271.
- Britton, D. M. (2000). Feminism in criminology: Engendering the outlaw . *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 571, 57-76.
- Brodeur, J. P., & Ouellet, G. (2004). What is a crime? A secular answer. L. C. Canada (Dü.) içinde, *What Is a Crime?* (s. 1-33). Canada: UBC Press .
- Capsi, A., Moffitt, T. E., Silva, P. A., Stouthamer-Loeber, M., Krueger, R. F., & Schmutte, P. S. (1994). Are some people crime-prone? Replications of the personality crime relationship across countries, genders, races, and methods. *Criminology*, 32 (2), 163-195.
- Chambliss, W., & Hass, A. (2012). *Criminology connecting theory. Research & Practice*. New York: Mcgraw-Hill Companies.
- Chesney Lind, M. (1989). Girls' crime and woman's place: Toward a feminist model of female delinquency. *Crime & Delinquency*, 35 (1), 5-29.
- Chesney-Lind, M., & Morash, M. (2013). Transformative Feminist criminology: A critical re-thinking of a discipline. *Crit Crim* , 21, 287–304 .
- Cook, K. J. (2016). Has criminology awakened from its “Androcentric Slumber”? *Feminist Criminology* , 11 (4), 334 –353 .
- Coyle, A. (2002). *Cezaevi yönetimine insan haklarını göz önüne alan bir yaklaşım*. London: Uluslararası Cezaevi Araştırmaları Merkezi.
- Çelik, H. (2008). *Denizli Açık Cezaevi'ndeki kadın suçluların sosyolojik bir analizi*. Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyoloji Anabilim Dalı .
- Çelik, N. (2019). *Kadın tutuklu hükümlülerin travma düzeyleri ve bilişsel çarpıtma şekillerinin toplum örneklemleri ile karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Anabilim Dalı.

- Daly, K. (1992). Women's pathways to felony court: Feminist theories of lawbreaking and problems of representation. *Review of Law and Women's Studies*, 2 (1), 11-52.
- Daly, K., & Chesney Lind, M. (1988). Feminism and criminology. *Justice Quarterly*, 5 (4), 497-535.
- Deckert, A. (2019). Indigeneity matters: Portrayal of women offenders in New Zealand newspapers. *Crime Media Culture*, 1-21.
- Dehart, D. D. (2018). Women's pathways to crime a heuristic typology of offenders. *Criminal Justice and Behavior*, 45 (10), 1461 –1482.
- Demirbaş, T. (2014). *Kriminoloji*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Dixon, J. (2002). *Trauma, social support and substance abuse in relation to recidivism in Canadian women offenders*. Yüksek Lisans Tezi, Acadia Üniversitesi Psikoloji Bölümü.
- Dolu, O. (2012). *Suç Teorileri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Erem, F. (1977). *Adalet Psikolojisi*. Ankara: Sevinç Matbaası.
- Ersen, H. G. (2010). *Suç işlemiş kadınların sosyodemografik özellikleri, anne-baba tutumları ve öfke ifade biçimlerinin değerlendirilmesi*. Tıpta Uzmanlık, İstanbul Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Has. Eğt. ve Arş. Hastanesi, Psikiyatri Anabilim Dalı.
- Euronews. (2020, Nisan 7). Mayıs 16, 2020 tarihinde <https://tr.euronews.com> adresinden alındı
- Flowers, R. B. (1987). *Women and Criminality: The Women as Victim, Offender, and Practitioner*. United States of America: Greenwood Publishing Group.
- Fougeyrollas Schwebel, D. (2015). Feminist Hareketler. *Eleştirel Feminizm Sözlüğü* (G. Acar Savran, Çev., s. 155-160). içinde Ankara: Dipnot.
- Gelsthorpe, L. (2003). Feminist perspectives on gender and crime: Making women count . *The Centre for Crime and Justice Studies*, 53, 8-9.
- Giddens, A. (2008). *Sosyoloji*. (C. Güzel, Çev.) İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Gilfus, M. E. (1992). From victims to survivors to offenders: Women's routes of entry and immersion into street crime . *Women & Criminal Justice*, 4 (1), 63-89.
- Gürtuna, O. (2009). Cezaevinde kadın olmak ve cezaevinin kadın bakış açısıyla sosyolojik değerlendirmesi: Ankara Sincan kadın kapalı cezaevi örneği. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı.
- Hadjar, A., Baier, D., Boehnke, K., & Hagan, J. (2007). Juvenile delinquency and gender revisited: The Family and power-control theory reconceived. *European Journal of Criminology*, 33-58.
- Heidensohn, F. (1995). *Women And Crime*. Washington Square: N.Y.:New York University Press.

- Hughes, L. A. (2005). The representation of females in criminological research. *Women & Criminal Justice, 16* (1/2), 1-28.
- İçli, T. (2013). *Kadın Suçluluğu*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- İçli, T. (1993). *Türkiye’de Suçlular: Sosyal, Kültürel ve Ekonomik Özellikleri*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- İçli, T., & Öğün, A. (1988). Sosyal değişme süreci içinde kadın suçluluğu. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 5* (2), 17-32.
- Jackson, D. (2012). *AN examination of the effects that relationships with intimate partners have on women offenders*. Yüksek Lisans Tezi, Michigan Eyalet Üniversitesi.
- Kellermann, A., & Mercy, J. A. (1992). Men, women, and murder: Gender- specific differences in rates of fatal violence and victimization. *The Journal of Trauma, 33* (1), 1-5.
- Koruculu, I. (2019). *Kriminolojide Kadın Suçluluğunu Açıklayan Yaklaşımlar*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Kroner, D. G., Kang, T., Mills, J. F., Harris, A. J., & Green, M. M. (2011). Reliabilities, validities, and cutoff scores of the depression hopelessness suicide screening form among women offenders . *Criminal Justiceand Behavior, 38* (8), 779-795.
- Kural, T. (2019). Haber sitelerinde kadın suçluluğunun temsili: Çilem Doğan Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı.
- Milliyet Gazetesi. (2020). Güngören’de eşini öldüren kadına 15 yıl hapis cezası verildi. Erişim Adresi: <https://www.milliyet.com.tr/>
- Milliyet Gazetesi. (2020). Eşini keserle öldüren kadına üst sınırdan tahrik indirimi. Erişim Adresi: <https://www.milliyet.com.tr/>
- Marshall, G. (2005). *Sosyoloji Sözlüğü*. (O. Akınhay, & D. Kömürcü, Çev.) Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Mathieu, N. C. (2015). Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet. H. Hırata, F. Laborie, H. Le Doare, & D. Senotier içinde, *Eleştirel Feminizm Sözlüğü* (G. Acar Savran, Çev., s. 76-86). Ankara: Dipnot Yayınları.
- Milligan, R. J., & Andrews, B. (2005). Suicidal and other self-harming behaviour in offender women: The role of shame, anger and childhood abuse. *Legal and Criminological Psychology, 10*, 13-25.
- Özcan, N. (1996). *Feminist bakış açısından Türkiye’de kadın suçluluğu üzerine sosyolojik bir inceleme*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Parker, K. F., & Reckdenwald, A. (2008). Women and crime in context examining the linkages between patriarchy and female offending across space. *Feminist Criminology, 3* (1), 5-24 .

- Reckdenwald, A., & Parker, K. F. (2008). Understanding the change in male and female intimate partner homicide over time: A policy-and theory-relevant investigation. *Homicide Studies*, 12 (2), 208-226.
- Renzetti, C. M. (2013). *Feminist Criminology*. London: Routledge.
- Saruç, S. (2013). *Kadın hükümlüler: Cezaevi yaşantısı ve tahliye sonrası gereksinimler*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı.
- Siegel, L. J. (2002). *Criminology: The Core, Wadsworth Thompson Learning*. Belmont: CA.
- Simon, R. J. (1975). *Women and Crime*. Lexington, Mass: Lexington Boks. .
- Simpson, S. S. (1989). Feminist theory, crime, and justice. *Criminology*, 27 (4), 605-631.
- Stacey, J., & Thorne, B. (1985). The missing feminist revolution in sociology. *Social Problems*, 32 (4), 301-316.
- Tiftik, N. (2012). *Adam öldürme eylemi nedeniyle hüküm giymiş olan kadınlarda, çocukluk örselenme yaşantılarına maruz kalma düzeyi, adil dünya inancı ve öfke ifade tarzları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı.
- TÜİK (2019). Ceza İnfaz Kurumu İstatistikleri 2014-2018. Erişim Adresi:<http://tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=30597>. Erişim Tarihi: 8.05.2020
- Walmsley, R. (2017). *World female imprisonment list-women and girls in penal institutions, including pre-trial detainees/remand prisoners*. London: ICPR.
- Weizmann Henelius, G., Viemerö, V., & Eronen, M. (2003). The violent female perpetrator and her victim. *Forensic Science International*, 133 (3), 197-203.
- Yasunaga, A. E. (2005). *The essential structure of the lived experience of women offenders accessing health care in a jail environment*. Doktora Tezi, Hawai Üniversitesi.